

LIETUVOS RESPUBLIKOS SPECIALIŲJŲ TYRIMŲ TARNYBA

Biudžetinė įstaiga, A. Jakšto g. 6, LT-01105 Vilnius,
tel. +370 706 63 335, el. p. dokumentai@stt.lt
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188659948

Anykščių rajono savivaldybės administracijai
Elektrėnų savivaldybės administracijai
Jurbarko rajono savivaldybės administracijai
Kauno rajono savivaldybės administracijai
Kauno miesto savivaldybės administracijai
Kėdainių rajono savivaldybės administracijai
Klaipėdos rajono savivaldybės administracijai
Marijampolės savivaldybės administracijai
Mažeikių rajono savivaldybės administracijai
Švenčionių rajono savivaldybės administracijai
Trakų rajono savivaldybės administracijai
Vilniaus miesto savivaldybės administracijai

Kopija

Lietuvos Respublikos finansų ministerijai
Lietuvos savivaldybių asociacijai
Vyriausybės atstovų įstaigai

E. pristatymo sistema

ANTI KORUPCINIO VERTINIMO IŠVADA DĖL MERO FONDO LĖŠŲ NAUDOJIMO TVARKĄ REGLAMENTUOJANČIŲ TEISĖS AKTŲ

2025 m. liepos d. Nr. 4-01-

Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnyba (toliau – Specialiųjų tyrimų tarnyba), vado-
vaudamasi Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo 8 straipsnio 5 dalies 4, 5 punktų
nuostatomis, atliko atsitiktine tvarka atrinktų savivaldybių – Anykščių rajono savivaldybės¹, Elekt-

¹ Anykščių rajono savivaldybės administracijos reprezentacinių išlaidų naudojimo tvarkos aprašas, patvirtintas Anykš-
čių rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2023 m. gegužės 31 d. įsakymu Nr. 1- AĮ-412 (toliau – Anykščių
reprezentacijos aprašas). Prieiga: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/bb7e92a0ffa311ed9978886e85107ab2/asr>

rėnų savivaldybės², Jurbarko rajono savivaldybės³, Kauno miesto savivaldybės⁴, Kauno rajono savivaldybės⁵, Kėdainių rajono savivaldybės⁶, Klaipėdos rajono savivaldybės⁷, Marijampolės savivaldybės⁸, Mažeikių rajono savivaldybės⁹, Švenčionių rajono savivaldybės¹⁰, Trakų rajono savivaldybės¹¹, Vilniaus miesto savivaldybės¹² teisės aktų, reglamentuojančių mero fondo lėšų naudojimo tvarką, antikorupcinį vertinimą.

Atlikus antikorupcinį vertinimą nustatyta, kad ne visos savivaldybės¹³ tinkamai reglamentavo iš mero fondo skiriamų lėšų panaudojimo, jų pagrįstumo, tikslingumo, racionalumo, teisėtumo ir skaidrumo teisinius aspektus, mero fondo lėšos nėra aiškiai atskirtos nuo kitų savivaldybės reprezentacinių lėšų, neretai naudojamos ne mero funkcijas ir veiklą reprezentuojančioms išlaidoms, bet kaip labdara, parama ar tam tikros veiklos, pavyzdžiui, sporto rėmimas, renginių finansavimas, be

² Elektrėnų savivaldybės mero fondo naudojimo tvarkos aprašas, patvirtintas Elektrėnų savivaldybės tarybos 2009 m. gruodžio 16 d. sprendimu Nr. TS – 239 (toliau – Elektrėnų aprašas). Prieiga: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/SAV.492778/asr>

³ Jurbarko rajono savivaldybės mero fondo naudojimo ir atsiskaitymo tvarkos aprašas, patvirtintas Jurbarko rajono savivaldybės tarybos 2010 m. lapkričio 18 d. sprendimu Nr. T2-291 (toliau – Jurbarko aprašas). Prieiga: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/SAV.493228>

⁴ Kauno miesto savivaldybės mero fondo sudarymo, naudojimo ir atsiskaitymo tvarkos aprašas, patvirtintas Kauno miesto savivaldybės tarybos 2023 m. gruodžio 19 d. sprendimu Nr. T- 554 (toliau – Kauno miesto aprašas). Prieiga: <https://ta.kaunas.lt/legal-acts/17929?sort=Sprendimas&title=Kauno%20miesto%20savivaldyb%C4%97s%20mero%20fondo%20sudarymo%20&acceptDateFrom=2021-01-01&acceptDateTo=&titleIsExact=false&textIsExact=true&nrIsExact=false&page=1>

⁵ Kauno savivaldybės mero fondo sudarymo, naudojimo ir atsiskaitymo tvarkos aprašas, patvirtintas Kauno rajono savivaldybės tarybos 2023 m. birželio 29 d. sprendimu Nr. TS-315 (toliau – Kauno rajono aprašas). Prieiga: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/78dd8490170611ee9f7ec2ffce8b47bc>

⁶ Kėdainių rajono savivaldybės mero fondo sudarymo, naudojimo ir atsiskaitymo tvarkos aprašas, patvirtintas Kėdainių rajono savivaldybės tarybos 2021 m. gruodžio 17 d. sprendimu Nr. TS-321 (toliau – Kėdainių aprašas). Prieiga: <https://www.kedainiai.lt/teisine-informacija/teises-aktai/1388/act5852>

⁷ Klaipėdos rajono savivaldybės mero fondo sudarymo, naudojimo ir atsiskaitymo tvarkos aprašas, patvirtintas Klaipėdos rajono savivaldybės tarybos 2020 m. rugsėjo 24 d. sprendimu Nr. T11-370 (toliau – Klaipėdos rajono aprašas). Prieiga: <https://teisineinformacija.lt/klaipedar/document/193134>

⁸ Marijampolės savivaldybės mero fondo sudarymo, fondo dydžio, naudojimo ir atsiskaitymo tvarka, patvirtinta Marijampolės savivaldybės tarybos 2013 m. sausio 28 d. sprendimu Nr. 1-13 (toliau – Marijampolės tvarka). Prieiga: <https://teisesaktai.marijampole.lt/document/30889>

⁹ Mažeikių rajono savivaldybės mero fondo sudarymo, naudojimo ir atsiskaitymo tvarkos aprašas patvirtintas Mažeikių rajono savivaldybės tarybos 2023 m. spalio 18 d. sprendimu Nr. T1-301 (toliau – Mažeikių aprašas). Prieiga: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/8d706cc26da911eea182def3ac5c11d6?positionInSearchResults=0&searchModelUID=591c0db6-acd6-4976-aede-6247ebf03411>

¹⁰ Švenčionių rajono savivaldybės mero fondo sudarymo, naudojimo ir atsiskaitymo tvarkos aprašas, patvirtintas Švenčionių rajono savivaldybės tarybos 2023 m. lapkričio 30 d. sprendimu Nr. T-241 (toliau – Švenčionių aprašas). Prieiga: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/589080a0927811eea5a28c81c82193a8>

¹¹ Trakų rajono savivaldybės mero fondo dydžio nustatymo, naudojimo ir atsiskaitymo tvarkos aprašas, patvirtintas Trakų rajono savivaldybės tarybos 2023 m. rugsėjo 28 d. sprendimu Nr. S1E-115 (toliau – Trakų aprašas). Prieiga: <https://teisineinformacija.lt/trakai/document/74482>

¹² Vilniaus miesto savivaldybės tarybos veiklos reglamentas, patvirtintas Vilniaus miesto savivaldybės tarybos 2023 m. balandžio 19 d. sprendimu Nr. 1-1859 (toliau – Vilniaus miesto reglamentas). Prieiga: <https://aktai.vilnius.lt/document/30391637>

¹³ Šioje antikorupcinio vertinimo išvadoje pastabos teikiamos visoms analizuotoms savivaldybėms, papildomai išskiriant teigiamai ar neigiamai vertintinus pavyzdžius.

to, dažnu atveju nėra skelbiama jokios informacijos ar ataskaitų apie mero fondo lėšų panaudojimą ir lėšų panaudojimo pagal paskirtį kontrolės rezultatus.

Siekdami mažinti korupcijos rizikos veiksnių atsiradimo tikimybę, taip pat siekdami teisinio reguliavimo išsamumo, nuoseklumo, skaidrumo ir atsparumo korupcijai, dėl aukščiau minėtų teisės aktų teikiame žemiau išdėstytas pastabas ir pasiūlymus.

1. Kritinės antikorupcinės pastabos ir pasiūlymai:

Atlikus antikorupcinį vertinimą nustatyta, kad mero fondo panaudojimo reglamentavimas yra nepakankamas – pernelyg plačiai interpretuojant reprezentacijos sąvoką mero veiklai ir funkcijoms atskleisti skirtos lėšos ne visada gali būti panaudojamos pagal paskirtį.

1.1. Mero fondo lėšos ir jų panaudojimo tvarka nėra aiškiai atskirtos nuo kitų savivaldybės reprezentacijai skirtų lėšų naudojimo

Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo (toliau – Vietos savivaldos įstatymas) 25 straipsnio 7 dalyje numatyta, kad *atstovavimo Lietuvoje ir užsienyje išlaidoms apmokėti skirto mero fondo dydis* nustatomas nedidinant bendrų savivaldybės reprezentacijai skirtų lėšų ir priklauso nuo savivaldybės tarybos narių skaičiaus: savivaldybės taryba, kurioje yra 41 ir daugiau tarybos narių, gali skirti kas mėnesį iki trijų, savivaldybės taryba, kurioje yra 27–31 tarybos narys, – iki dviejų, kitos savivaldybės – iki vieno Valstybės duomenų agentūros skelbiamo paskutinio Lietuvos ūkio vidutinio mėnesinio darbo užmokesčio dydžio sumą.

Pažymėtina, kad išsamiau Vietos savivaldos įstatymas mero fondo lėšų paskirstymo, jų tikslingumo, pagrįstumo, taip pat atskaitomybės formos, reguliarumo, ataskaitų viešinimo ar kitų teisinių aspektų, užtikrinsiančių mero fondo (t. y. viešųjų lėšų) panaudojimo skaidrumą nedetalizuoja.

Nustatyta, kad Lietuvos savivaldybės įvairiai reglamentavo mero fondo naudojimo tvarką arba jos nėra nustačiusios. Pavyzdžiui, Alytaus miesto savivaldybė informavo, kad „mero fondo naudojimo tvarka nenustatyta, mero fondas nesudarytas, lėšos šiam tikslui nėra ir niekada nebuvo skirtos ir naudojamos“. Anykščių rajono savivaldybė informavo, kad teisės aktų, reglamentuojančių mero fondo sudarymą, jo panaudojimą, atsiskaitymo už mero fondo lėšų panaudojimo tvarką bei panaudojimo teisėtumo kontrolę, neturi – šios savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymu yra patvirtintas Administracijos reprezentacinių išlaidų naudojimo tvarkos aprašas, kuriame apibrėžiama Mero, vicemerų ir savivaldybės administracijos reprezentacinių išlaidų panaudojimas, atsiskaitymo tvarka ir teisėtumo kontrolė. Druskininkų savivaldybė mero fondo naudojimo aprašą

yra patvirtinusi, tačiau informavo, kad mero fondas 2023–2024 m. nebuvo naudojamas. Vilniaus miesto savivaldybė mero fondo panaudojimo aspektus įtvirtino Vilniaus miesto savivaldybės tarybos veiklos reglamento 121 punkte „Mero fondo lėšų naudojimo tvarka“.

Kitos analizuotos¹⁴ savivaldybės patvirtino atskirus mero fondo sudarymo, naudojimo ir atsiskaitymo tvarkos aprašus, tačiau visos savivaldybės iš esmės į juos tiesiogiai perkėlė Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų naudojimo reprezentacinėms išlaidoms taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. birželio 17 d. nutarimu Nr. 919 „Dėl reprezentacinių išlaidų“¹⁵ (toliau – Reprezentacinių išlaidų taisyklės), skirtų visų valstybės sektoriaus įstaigų reprezentacijos lėšoms skirtų išlaidų reglamentavimui, nuostatas.

Pažymėtina, kad Reprezentacinių išlaidų taisyklės yra bendrojo pobūdžio ir skirtos valstybės sektoriaus įstaigos reprezentacijos gairėms nustatyti, tačiau visapusiškai neatskleidžia konkrečiai mero, kurio tiesioginėms funkcijoms, veiklai reprezentuoti Vietos savivaldos įstatyme numatytas atskiras nuo kelių iki keliasdešimt tūkstančių eurų siekiantis mero fondas, reprezentacijos aspektų ir atstovavimui priskirtinų išlaidų.

Specialiųjų tyrimų tarnybos vertinimu, nustačius identiškas mero ir savivaldybės galimas patirti reprezentacijos išlaidas, jos gali būti traktuojamos ir taikomos pernelyg plačiai. Be to, tokiu atveju lieka neaišku, kokiais atvejais meras gali tai pačiai paskirčiai skirtas išlaidas apmokėti savo nuožiūra, kokiais atvejais lėšos skiriamos ir išlaidos apmokamos iš savivaldybės reprezentacijai skirtų lėšų, dalyvaujant keliems savivaldybės administracijos padaliniais. Tokiu būdu sudaromos sąlygos ne visuomet pagrįstoms, klaidingai reprezentacinėms priskiriamoms bei galimai ne visuomet skaidriai panaudojamos mero fondo išlaidoms, kurių pavyzdžiai pateikiami žemiau.

Antikorupcinio vertinimo metu nustatyta, kad kai kurių savivaldybių mero fondo jo vienašmeniu sprendimu ir potvarkiu skiriamos lėšos bei išlaidos dažnai nėra susijusios su mero vykdomomis funkcijomis, jo tiesioginiu atstovavimu kaip savivaldybės vadovo Lietuvoje ar užsienyje, užsienio delegacijų priėmimu kaip numatyta Vietos savivaldos įstatyme, bet gali būti traktuojamos kaip tam tikra labdaros, paramos ar net galimai politinės reklamos forma.

Pavyzdžiui:

- Trakų rajono savivaldybės meras iš mero fondo, be kita ko, 2023-10-18 skyrė 1500 eurų sportininkui D. G. „pasiruošti ir dalyvauti varžybose“, 2023-11-14 600 eurų – asociacijai „Automoto parkas“ „motociklų išstvermės lenktynių organizavimui“, 2023-03-15 skyrė 500 eurų dovanų ku-

¹⁴ Iš viso informacijos užklausta 20 savivaldybių, tačiau išsamesniam vertinimui atrinktos dešimt.

¹⁵ <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.169036/asr>

poną privačiam fiziniam asmeniui L. M. B. „už personalinę darbų parodą“; 2024-03-25 2500 eurų skirta sporto klubui „Trakai“ „vykimui į Pasaulio kanupolo čempionatą“; 2024-03-24 2000 eurų skirta VšĮ „Futbolo akademija“ „futbolo turnyrui organizuoti“; 2024-12-11 1040 eurų skirta Rūdiškių futbolo klubui „Vėtra“ „žiemos futbolo čempionato dalyvavimo startiniam mokesčiui“; 2024-12-11 potvarkiu 1000 eurų skirta privačiam fiziniam asmeniui T. I. „Gydytojo Fabijono Ivanausko ir jo šeimos gyvenimo knygos leidybai“;

- Elektrėnų savivaldybės meras 2024 m. iš mero fondo lėšų apmokėjo ir privataus fizinio asmens A. G. išlaidas, „susijusias su dalyvavimu visuomeniniuose renginiuose (ekspedicijai į Afriką, Džeimso salą – tolimiausią LDK koloniją, paminėti Vasario 16-osios šventę), kelis kartus Elektrėnų šaškių ir šachmatų asociacijai – išlaidas, „susijusias su dalyvavimu sporto renginiuose (sporto šakos inventoriui įsigyti, daliniam varžybų Žalgiriada 2024-01-20 išlaidų kompensavimui“); privatiems fiziniams asmenims L. Ž., D.S., H.Z. ir keliems juridiniams asmenims – išlaidas, susijusias su jų dalyvavimu įvairiuose sporto renginiuose; taip pat mero fondo lėšų skirta knygos „Liaudies meistras Romaldas Skorupskas. Tapyba-Drožyba“ leidybai. 2023 m. beveik 1000 eurų iš mero fondo skirta sportininkės dalyvavimui 2023 m. Afrikos dziudo čempionate, 544 eurai – kitos sportininkės dalyvavimui tarptautinėse sportinės gimnastikos varžybose Portugalijoje; 300 eurų skirta tam tikros komandos dalyvavimui „Auksinio proto“ viktorinos žaidimo finale; remti keli kiti sporto renginiai;

- Klaipėdos rajono savivaldybėje 2024-02-15, 2024-04-24, 2024-05-13, 2024-05-15, 2024-05-17, 2024-05-23, 2024-05-15 iš mero fondo lėšų, be kita ko, pirkti atributika, reklaminiai stendai, medaliai, statulėlės ir kiti prizai įvairioms sporto varžyboms – karatė, konkūrų, automobilių sporto klubo ir kt. (iš viso už 6000 eurų);

- Kauno rajono savivaldybės meras skyrė kelis tūkstančius eurų iš mero fondo vardinėms stipendijoms LSU sporto studijų studentams, gyvenantiems Kauno rajone; 5000 eurų – krepšinio turnyrui organizuoti; 6000 eurų – Lietuvos gydytojų teniso sąjungos teniso turnyrams organizuoti; 2800 eurų sumokėjo fiziniam asmeniui I.S. knygos „Laisvės kronikos. Sausio 13-oji Sitkūnuose ir Juragiuose“ leidybos išlaidoms apmokėti; 4000 eurų Tarptautinės automobilių sporto veteranų asociacijos knygos „Nuo rato iki greičio rekordų“ leidybos išlaidoms apmokėti; 2300 eurų roko grupės „Thundertale“ kartu su Kauno rajono Ramučių kultūros centru sukurtą spektaklį „Odė gyvenimui. Kita Augusto gyvenimo pusė“ vinilinės plokštelės leidybos išlaidoms padengti; įvairiems sporto ir šokių renginiams;

- Sportininkus iš mero reprezentacijai skirtų lėšų analizuojamu periodu rėmė ir Kėdainių rajono savivaldybė, 2023 m. 1095 eurus skyrusi sportinių šokių čempionato Kroatijoje išlaidoms iš dalies padengti; 475 EUR neįgaliųjų draugijos dalyvavimui sąskrydyje paremti; 2000 eurų Lietuvos automobilių klubo dalyvavimo ralyje „Aplink Lietuvą 2023“ išlaidoms iš dalies padengti; 1000 eurų Lietuvos žurnalistų autoklubo renginiui „Press rally 2023“; 2024 m. 5000 eurų skyrusi Pasaulio Fit Model bei tarptautinio Lietuvos Grand Prix čempinatų išlaidoms iš dalies padengti; 1000 eurų skyrusi „Mamų unijai“, 1500 eurų – renginiui „Ladies Go Saulės Miestas Rally“, kt.

Nei iš teisinio reguliavimo, nei iš savivaldybių pateiktų duomenų nėra aišku, kaip aukščiau paminėtos mero fondo išlaidos susijusios su Vietos savivaldos įstatyme numatytu mero atstovavimu Lietuvoje ir užsienyje išlaidomis, kurioms apmokėti skirtas mero fondas.

Paminėtina, kad vienintelės Kauno miesto savivaldybės pateikti mero fondo lėšų panaudojimo duomenys rodo, kad visos mero fondo išlaidos analizuojamu periodu buvo susijusios išskirtinai su mero darbinių vizitų ir susitikimų užsienyje metu patirtomis išlaidomis (maitinimo, transporto).

Atsižvelgdami į tai, kas išdėstyta, mero fondą sudarančioms savivaldybėms siūlome svarstyti galimybę tobulinti teisinį reguliavimą aiškiai ir nedviprasmiškai reglamentuojant išlaidų rūšis, galimas apmokėti mero fondo lėšomis mero potvarkiu, atskiriant jas nuo kitų savivaldybės išlaidų, skirtų reprezentacijai, už kurių prekių ir paslaugų įsigijimą, paskirstymą, naudojimą, apskaitą ir nurašymą atsakingi keli savivaldybės administracijos padaliniai.

1.2. Mero fondo lėšų naudojimo būtinumas nėra pagrįžiamas objektyviais duomenimis

Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymas¹⁶ numato pagrindinius valstybės ir savivaldybių lėšų naudojimo principus, kad biudžeto lėšos turi būti naudojamos pagal paskirtį, teisėtai, ekonomiškai, efektyviai. Tačiau analizuoti mero fondo naudojimą reglamentuojantys teisės aktai imperatyviai nenumato pagrįsti mero fondo lėšų naudojimo pateikiant su jų skyrimo poreikiu susijusių nustatytos formos dokumentų ar kitų lėšų naudojimo būtinumą, racionalumą bei skaidrumą pagrindžiančių duomenų.

Pavyzdžiui, nė viena analizuota savivaldybė nenumatė merui priimant potvarkį dėl lėšų iš mero fondo skyrimo išsamiai pagrįsti išlaidų poreikį. Teisės aktai nenumato ir maksimalių galimų išlaidų vienam reprezentacijos dalyką atitinkančiam įvykiui, prekei, paslaugai ar asmeniui (renginio svečiui), įsigyjamų reprezentacijai skirtų prekių kiekio pagrindimo, pan.

¹⁶ <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.428/asr>

Iš analizuotų tik dvi savivaldybės – Kauno miesto bei Kauno rajono – yra patvirtinusios mero fondo lėšų panaudojimo ataskaitos formą, kurioje privaloma nurodyti renginį ar kitas su reprezentacija susijusias progas, išlaidas pagrindžiančių dokumentų datą, Nr. ir išlaidų sumą (Kauno miesto savivaldybė), išlaidų pavadinimą ir sumą (Kauno rajono savivaldybė).

Paminėtina, kad vienintelė Kauno miesto savivaldybė yra įtvirtinusi, kad mero fondo išlaidų apskaitai tvarkyti atidaroma atskira savivaldybės administracijos banko sąskaita ir išduodama banko mokėjimo kortelė (Kauno miesto aprašo 12 punktą), Vilniaus miesto savivaldybė nustatė, kad mero fondo lėšos pervedamos į mero atsiskaitomąją sąskaitą (Vilniaus miesto reglamento 121.8 papunktis). Kitos savivaldybės minėtų aspektų nedetalizavo.

Atsižvelgiant į tai, kas nurodyta aukščiau, tokia situacija neatitinka Vietos savivaldos įstatyme numatyto mero fondo sudarymo tikslų, racionalaus, efektyvaus ir skaidraus fondo lėšų panaudojimo.

1.3. Teisinis reglamentavimas dėl mero fondo lėšų panaudojimo galimai nepakankamai užtikrina interesų konfliktų prevenciją

Analizuotuose savivaldybių teisės aktuose nėra nustatyta, kaip atrenkami prekių ar paslaugų teikėjai, nėra numatyta specialiųjų reikalavimų ar apribojimų dėl prekių ar paslaugų įsigijimo, užtikrinant interesų konfliktų prevenciją bei vienodas galimybes jas siūlyti privatiems fiziniams ar juridiniams asmenims.

Antikorupcinio vertinimo metu nustatyta, kad kai kuriose savivaldybėse 2023–2024 m. periodu kartojasi mero fondo lėšų gavėjai, kai kurie iš jų, be kita ko, yra ir kitų savivaldybės reprezentacijai panaudotų lėšų gavėjų sąrašuose.

Pavyzdžiui, Jurbarko rajono savivaldybės tiek iš mero fondo lėšų, tiek iš kitų savivaldybės reprezentacijai skirtų lėšų 2023–2024 m. buvo įsigytos prekės ar paslaugos iš UAB „Geliuksus“, IĮ „Saugaus eismo centras“, MB „Editos namai“, Jurbarko sporto centro. Mažeikių rajono savivaldybės analogiškai abiejuose išlaidų sąrašuose 2023–2024 m. buvo IĮ „Mažasis gėlių ūkis“, UAB „EDVAL“, UAB „Tonora“, UAB „Greneira“, V. Vilko įmonė.

Marijampolės savivaldybė, be kita ko, tiek 2023, tiek 2024 m. daugiausiai mero fondo lėšų skyrė gėlėms iš A. Labanausko prekybos įmonės (iš viso 6423,83 EUR) ir maitinimui iš UAB „Sotas“ (iš viso 12822,01 EUR).

Atsižvelgiant į tai, kas paminėta, tokiu būdu gali būti ribojamos galimybės prekių ar paslaugų teikėjams siūlyti savo prekes ar paslaugas geresnėmis kainomis ir / sąlygomis, taip pat

sudaromos palankesnės sąlygos tam tikriems verslo atstovams, galimai turintiems asmeninio ar politinio suinteresuotumo, o šios antikorupcinio vertinimo išvados pradžioje paminėtų konkrečių fizinių ar juridinių asmenų rėmimo atvejais, niekaip nesusijusiais su mero reprezentacija, kyla pagrįstų abejonių dėl mero fondo lėšų panaudojimo pagrįstumo ir skaidrumo.

Atsižvelgdami į tai, siūlome analizuotoms savivaldybėms tikslinti mero fondo lėšų naudojimo aprašus įtraukiant intereso konflikto prevenciją bei lygias konkurencines sąlygas užtikrinančias nuostatas, be kita ko, atsisakant Vietos savivaldos įstatyme nenumatytų fizinių ar juridinių asmenų veiklų rėmimo ar finansavimo mero fondo lėšomis.

1.4. Mero fondo ataskaitos dažnai neviešinamos ir teikiamos nepakankamai reguliariai

Vietos savivaldos įstatymo 27 straipsnio 2 dalies 19 punkte įtvirtinta, kad meras pagal savivaldybės tarybos nustatytą tvarką atstovavimo Lietuvoje ir užsienyje išlaidoms apmokėti gali naudoti mero fondo lėšas ir *atsiskaito už jų naudojimą*.

Analizuoti skirtingų savivaldybių teisės aktai labai įvairiai reglamentuoja ataskaitų apie mero fondo lėšų panaudojimą periodiškumą. Ataskaitos teikiamos skirtingu dažnumu – pasibaigus metams (Jurbarko rajono, Kėdainių rajono, Klaipėdos rajono, Marijampolės, Mažeikių rajono, Švenčionių rajono savivaldybės), ketvirčiui (Trakų rajono, Elektrėnų savivaldybės) ar pasibaigus ataskaitiniam mėnesiui (Kauno miesto, Kauno rajono, Vilniaus miesto savivaldybės).

Pažymėtina ir tai, kad analizuotos savivaldybės nėra įtvirtinusios prievolės viešai skelbti detalias mero fondo lėšų panaudojimo ataskaitas. Tik Trakų rajono savivaldybė mero fondo lėšų naudojimo aprašo 15 punkte numatė, kad informacija apie mero fondo lėšų naudojimą pateikiama savivaldybės metinėje veiklos ataskaitoje, kuri skelbiama savivaldybės interneto svetainėje.

Nors mero fondo panaudojimo ataskaita kartu su mero veiklos ataskaita teikiamos savivaldybės tarybai svarstyti, šie duomenys (klausimo įtraukimas į darbotvarkę, svarstymo eiga, rezultatai, pan.) neatsispindi peržiūrėtuose kelių savivaldybių tarybos posėdžių protokoluose (pavyzdžiui, Vilniaus miesto, Kauno miesto).

Išanalizavus viešai prieinamą informaciją nustatyta, kad kelios iš analizuotų savivaldybių šios antikorupcinio vertinimo išvados rengimo metu buvo paskelbusios mero veiklos ataskaitas. Susipažinus su paskelbtomis mero veiklos ataskaitomis nustatyta, kad Trakų rajono savivaldybė¹⁷ ir Jurbarko rajono savivaldybė¹⁸ buvo paskelbusios duomenis apie mero fondo panaudojimą už 2023

¹⁷ <https://teisineinformacija.lt/trakai/document/75498>

¹⁸ <https://www.jurbarkas.lt/uploads/Janinos%20papke/T2-182priedas1.pdf>

m., Elektrėnų savivaldybė¹⁹ ir Švenčionių rajono savivaldybė²⁰ buvo paskelbusios paskutinius duomenis tik už 2022 m. Naujausioje Trakų rajono savivaldybės mero ir tarybos veiklos ataskaitoje²¹ už 2024 m. duomenų apie mero fondo panaudojimą nėra.

Paskelbtose ataskaitose pateikiami duomenys abstraktūs – daugiausiai panaudotų lėšų paskirtis, skirta suma ir potvarkio data. Vilniaus mero 2024 m. veiklos ataskaitoje²² nėra pateikta jokių duomenų apie mero fondo lėšų panaudojimą. Anykščių rajono savivaldybės ataskaitoje pateikti bendro pobūdžio duomenys apie panaudotas lėšas savivaldybės reprezentacijai, nes, kaip minėta aukščiau, mero fondas šioje savivaldybėje nėra sudaromas²³. Klaipėdos rajono savivaldybės ataskaitoje yra nurodžiusi bendrą mero fondą sudariusią sumą ir kiek lėšų iš jos buvo panaudota, taip pat, kad lėšos buvo panaudotos „įsigyti Garbės piliečio, Žemaičių atminimo ženklams, taurėms, medaliams, skulptūroms „Pajūrio ažuolas“, kurios įteiktos per padėkos vakarą, užsienio ir kitų savivaldybių delegacijų priėmimui“²⁴. Švenčionių rajono savivaldybėje mero fondo lėšos, be kita ko, naudotos ir „Joniškio krepšinio muziejuje knygos įsigijimui (150 EUR)“, „Informacinės medžiagos paruošimui ir publikavimui savaitraštyje „Lietuvos sveikata“ (2298,62 EUR)“²⁵.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, manytina, kad savivaldybių pateikiami tik abstraktūs duomenys apie mero fondo lėšų panaudojimą, neleidžia objektyviai įvertinti jų panaudojimo pagrįstumo, racionalumo bei skaidrumo.

Atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad mero fondo lėšų panaudojimo teisėtumas nėra analizuojamas net audito metu. Pavyzdžiui, iš analizuotų vienintelė Jurbarko rajono savivaldybė yra paskelbusi 2024 m. rugsėjo 20 d. šios savivaldybės Kontrolės ir audito tarnybos audito ataskaitą „Dėl reprezentacinių lėšų naudojimo“ Nr. K5²⁶, kurioje nurodyta, kad „*mero fondo lėšų panaudojimas plačiau nenagrinėtas ir nevertintas, nes savivaldybės meras kasmet apie fondo lėšų panaudojimą atsiskaito savivaldybės tarybai teikdamas veiklos ataskaitą*“. Naujausioje šios savivaldybės audito ataskaitoje už 2024 m. dėl mero fondo tik nurodyta, kad „savivaldybės mero fondas naudojamas pagal poreikį reprezentacijai, vadovaujantis Savivaldybės tarybos sprendimu patvirtintu fondo naudojimo ir atsiskaitymo tvarkos aprašu“²⁷.

¹⁹ <https://www.elektrenai.lt/index.php?2057617057>

²⁰ <https://svencionys.lt/meras/veiklos-ataskaitos/>

²¹ <https://www.trakai.lt/ataskaita/savivaldybes-mero-ir-tarybos-veiklos-ataskaitos/638>

²² <https://ataskaita2024.vilnius.lt/>

²³ <https://www.anyksciai.lt/doclib/210bmlg4exlbtgrbftz2qn4frd8g7fcy>

²⁴ <https://klaipedos-r.lt/wp-content/uploads/2024/06/Klaipedos-rajono-savivaldybes-veiklos-ataskaita.pdf>

²⁵ <https://svencionys.lt/wp-content/uploads/2023/03/ataskaita-2022.pdf>, 42 p.

²⁶ Prieiga: <https://www.jurbarkas.lt/uploads/jurbarkas-kontrolė/ataskaita%20reprezentac%20islaidos.pdf>, 11 p.

²⁷ <https://www.jurbarkas.lt/uploads/jurbarkas-kontrolė/K5%20audito%20ataskaita.pdf>, 5 p.

Tokia situacija neužtikrina mero atskaitomybės už biudžeto lėšų panaudojimą bei visuomenės teisės žinoti, kaip panaudojamos mokesčių mokėtojų lėšos, įvertinti panaudojimo tikslo pagrįstumą, racionalumą bei skaidrumą.

Atsižvelgdami į tai, kas išdėstyta, siūlome savivaldybėms aiškiai reglamentuoti atsiskaitymo už panaudotas mero fondo lėšas tvarką, numatant išsamių išlaidų mero reprezentacijai ataskaitų viešinimą savivaldybės interneto svetainėje.

2. Kitos antikorupcinės pastabos ir pasiūlymai

Kitų antikorupcinių pastabų ir pasiūlymų neteikiama.

3. Kitos pastabos ir pasiūlymai

1.4 pastaba itin aktuali ir Reprezentacinių išlaidų taisyklių nuostatomis, kurios yra perkeltos į savivaldybių teisės aktus, tačiau nenumato išsamios ataskaitos apie valstybės ir savivaldybės išlaidas reprezentacijai paskelbimo tvarkos, kaip ir Vietos savivaldos įstatymas.

Atsižvelgdami į tai, siūlome Finansų ministerijai svarstyti galimybę inicijuoti minėto teisės akto nuostatų pakeitimus, detalizuojant valstybės ir savivaldybių įstaigų išlaidų reprezentacijai ataskaitų turinio ir viešinimo teisinius aspektus.

Atlikus atsitiktine tvarka atrinktų Anykščių rajono, Elektrėnų, Jurbarko rajono, Kauno miesto, Kauno rajono, Kėdainių rajono, Klaipėdos rajono, Marijampolės, Mažeikių rajono, Švenčionių rajono, Trakų rajono, Vilniaus miesto savivaldybių teisės aktų, reglamentuojančių mero fondo lėšų naudojimo tvarką, antikorupcinį vertinimą, darytina išvada, kad jais nustatytas teisinis reglamentavimas yra ydingas antikorupciniu požiūriu, nes:

- mero fondo lėšos ir jų panaudojimo tvarka nėra aiškiai atskirtos nuo kitų savivaldybės reprezentacijai skirtų lėšų naudojimo;

- mero fondo lėšų naudojimo būtinumas nėra pagrindžiamas objektyviais duomenimis;

- teisinis reglamentavimas nepakankamai užtikrina interesų konfliktų prevenciją;

- mero fondo ataskaitos dažnai neviešinamos ir teikiamos nepakankamai reguliariai.

Atsižvelgdami į tai, kas išdėstyta, siekdami teisinio reglamentavimo aiškumo, skaidrumo, atsparumo korupcijai bei racionalaus, efektyvaus ir pagrįsto savivaldybių mero fondo lėšų panaudojimo siūlome tikslinti savivaldybių teisės aktų nuostatas pagal aukščiau pateiktas pastabas.

Vadovaudamiesi Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo 8 straipsnio 8 dalies nuostatomis, prašome analizuotų savivaldybių per du mėnesius nuo antikorupcinio vertinimo išvados gavimo dienos Lietuvos Respublikos Seimo teisės aktų informacinėje sistemoje paskelbti

informaciją apie tai, kaip atsižvelgta (planuojama atsižvelgti) į pateiktas pastabas ir pasiūlymus, arba, jeigu į antikorupcinio vertinimo išvadoje pateiktas pastabas ir pasiūlymus neatsižvelgta, nurodyti priežastis ir motyvus, užpildant antikorupcinio vertinimo išvados įgyvendinimo pažymą²⁸, ir pateikti Specialiųjų tyrimų tarnybai nuorodą į ją.

Taip pat siūlome Lietuvos savivaldybių asociacijai bei Vyriausybės atstovų įstaigai atkreipti dėmesį į aukščiau minėtas pastabas bei, esant galimybei, inicijuoti diskusijas su kitomis, šioje antikorupcinio vertinimo išvadoje neanalizuotomis, savivaldybėmis, paraginant jas tobulinti savivaldybių patvirtintą teisinį reguliavimą.

Direktorius pavaduotojas

Elanas Jablonskas

Julija Antanaitė, tel. +370 706 62 755, el. p. julija.antanaite@stt.lt

²⁸ Prieiga: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/6ae7e2224d6511ec86bdbcb0a6d573b32?positionInSearch-Results=0&searchModelUUID=9f575944-a544-4a78-aa6f-e1a39cfa9e4e>

DETALŪS METADUOMENYS

Dokumento sudarytojas (-ai)	Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnyba 188659948, A. Jakšto g. 6, 01105 Vilnius, Lietuva
Dokumento pavadinimas (antraštė)	Antikorupcinio vertinimo išvada dėl mero fondo lėšų naudojimo tvarką reglamentuojančių teisės aktų
Dokumento registracijos data ir numeris	2025-07-14 Nr. 4-01-6518
Dokumento gavimo data ir dokumento gavimo registracijos numeris	2025-07-15 Nr. AG-6586
Dokumento specifikacijos identifikavimo žymuo	ADOC-V1.0
Parašo paskirtis	Pasirašymas
Parašą sukūrusio asmens vardas, pavardė ir pareigos	Elanas Jablonskas, Direktorius pavaduotojas
Sertifikatas išduotas	ELANAS JABLONSKAS LT
Parašo sukūrimo data ir laikas	2025-07-14 15:43:42 (GMT+03:00)
Parašo formatas	XAdES-T
Laiko žymoje nurodytas laikas	2025-07-14 15:43:56 (GMT+03:00)
Informacija apie sertifikavimo paslaugų teikėją	EID-SK 2016, AS Sertifitseerimiskeskus EE
Sertifikato galiojimo laikas	2023-06-19 17:37:33 – 2028-06-17 23:59:59
Informacija apie būdus, naudotus metaduomenų vientisumui užtikrinti	"Registravimas" paskirties metaduomenų vientisumas užtikrintas naudojant "RCSC IssuingCA, VI Registru centras - i.k. 124110246 LT" išduotą sertifikatą "LRSTT Dokumentų valdymo sistema, Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnyba, i.k.188659948 LT", sertifikatas galioja nuo 2022-08-09 11:58:15 iki 2025-08-08 11:58:15 "Gauto dokumento registravimas" paskirties metaduomenų vientisumas užtikrintas naudojant "RCSC IssuingCA-2, VI Registru Centras - i.k. 124110246 LT" išduotą sertifikatą "DBSIS, Informatikos ir ryšių departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, i.k.188774822 LT", sertifikatas galioja nuo 2025-05-16 11:31:08 iki 2028-05-15 11:31:08
Pagrindinio dokumento priedų skaičius	–
Pagrindinio dokumento pridedamų dokumentų skaičius	–
Priedamo dokumento sudarytojas (-ai)	–
Priedamo dokumento pavadinimas (antraštė)	–
Priedamo dokumento registracijos data ir numeris	–
Programinės įrangos, kuria naudojantis sudarytas elektroninis dokumentas, pavadinimas	DocLogix v12.8.7.0
Informacija apie elektroninio dokumento ir elektroninio (-ių) parašo (-ų) tikrinimą (tikrinimo data)	Atitinka specifikacijos keliamus reikalavimus. Visi dokumente esantys elektroniniai parašai galioja (2025-07-15 10:25:30)
Paieškos nuoroda	–
Papildomi metaduomenys	Nuorašą suformavo 2025-07-15 10:25:31 DBSIS